

afgør retfærdigheden. Men med charteret påtager Unionen sig ansvaret. Retfærdigheden bliver frosset fast. Den bliver objektiv. Eller som charteret selv formulerer det i sin præambel: »Den (unionen) sætter mennesket i centrum for sit virke med indførelsen af unionsborgerskabet og skabelsen af et område med frihed, sikkerhed og retfærdighed.« Unionen påtager sig altså ansvaret for at skabe et område bestående af 27 medlemslande og knap en halv milliard borgere med fuld retfærdighed.

Umiddelbart betragtet kan mange af charterets bestemmelser lyde besnærende. Men når bekymringen alligevel ikke kan lægges bort, skyldes det særlig to forhold. For det første går charterets artikler og indhold langt videre end Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. Og for det andet er EF-Domstolens aktivisme og vilje til at anvende regler dynamisk og udvidende langt større end Menneskerettighedsdomstolens. Når eksempelvis charterets artikel 9 taler om retten til at indgå ægteskab og stifte familie, er det hævet over enhver tvivl, at Domstolen snart vil se sig beføjet til at afgøre, hvorvidt medlemsstaternes love om ægteskabers indgåelse og deres retsvirkning lever op til de af Domstolen fastsatte betingelser. Og når artikel 10 på linje med grundlovens § 77 sikrer enhver retten til at tænke og tale frit, er det kun de allermest naive, der tror på, at EF-Domstolen vil afholde sig fra at fortolke medlemslandenes bestemmelser om ytringsfrihed som selvstændige krænkelssager. Noget særligt interessant knytter sig i den forbindelse til artikel 10, stk. 2, der sikrer, at retten til militærnægtelse altid skal anerkendes. Bestemmelsen er interessant, fordi den undsiger påstanden om, at charteret alene gælder EU-lovgivning. EU har nemlig ingen kompetence i forhold til rekruttering af soldater og er dermed ikke kompetent til at udstede retsakter, der angår konsekvenser, forbundet med af samvittighedsgrunde at nægte militærtjeneste. Dermed åbner charteret utvivlsomt for, at det er medlemsstaternes regler, der som en ny sidste instans kan indbringes for EU-Domstolen.

Ny deling af Europa

Nogle blandt Lissabontraktatens tilhængere har anført, at det er gavnligt for frihedsidealene, at EF-Domstolen i stedet for den tamme Menneskerettighedsdomstol i Strasbourg får det sidste ord over vore grundrettigheder. Hermed ses der

bort fra, at en overførsel af hele menneskerettighedsjuraen fra Menneskerettighedsdomstolen til EF-Domstolen vil lade de østeuropæiske lande, som ikke er medlemmer af EU, tilbage i et tomrum, der er åbenlyst. Ligeledes er det klart, at en sådan ændring i jurisdiktionen vil føre til en ny deling af det europæiske kontinent. Men hvad måske endnu værre er, så ser dette bort fra, at retigheder jo netop ikke er objektive, men derimod er knyttet til den konkrete virkelighed, som udgøres af vor nationale, kulturelle og historiske identitet. Retfærdige afgørelser på spørgsmål om ytringsfrihed, ægteskab og familieliv vil være vidt forskellige, afhængig af om afgørelsen træffes over et katolsk, sydeuropæisk lands indbyggere eller over folk fra det protestantiske Norden. Ret til uddannelse (charterets artikel 14) vil afvige fra land til land i forhold til, om studierne er kollektivt finansieret eller underlagt brugerbetaling. Ret til erhvervsfrihed kan diskuteres vidt og bredt mellem de lande, hvor man certificerer og kræver ordnede forhold, og de lande, hvor alle kan udøve erhverv frit. Med andre ord er EU's medlemslande på alle disse forhold markant forskellige – og sådanne forskelle vil en EF-Domstol, hvis domme har præjudikatsværdi i samtlige medlemslande, ikke kunne favne. EF-Domstolen kan i sagens natur ikke tage hensyn til nationale særpræg, for EF-Domstolen skal varetage ret og orden i hele EU. Det var bl.a. derfor, at Domstolen ved udgangen af 2007 underkendte den nordiske aftalemodel. Ikke fordi man fandt den unyttig, men fordi den stred imod princippet om ensartethed og fuld sammenlignelighed medlemslandene imellem.

Den danske model under pres

Omkring jul år 2007 faldt der to overraskende domme, som får omfattende konsekvenser for Danmark. Det drejer sig om henholdsvis sag C-438/05 Viking Line og sag C-341/05 Laval, der begge angriber den nordiske aftalemodel for arbejdsmarkedet. Siden 1899 har det gældende princip for det danske arbejdsmarked været, at parterne kunne aftale sig til gode resultater, når det gjaldt løn, ferie, pension m.v. Denne model har gjort de nordiske arbejdsmarkeder langt mere smidige og velfungerende end eksempelvis de sydeuropæiske lande, som baserer sig på lovgivning. Hvor man i de fleste EU-lande har lovbundne mindstelønninger, har vi i Danmark og resten af Norden aftalte overenskomster. Som